

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

<i>Радковська Ірина Сергіївна</i> КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ ЗА КК РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА	404
<i>Рутковська Анастасія Русланівна</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН У СФЕРІ КОНТРОЛЮ ЗА ЗБРОЄЮ	407
<i>Тарантинів Юрій Миколайович</i> ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	409

СЕКЦІЯ 10. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

<i>Торбас Олександр Олександрович</i> НАЛЕЖНЕ ДЖЕРЕЛО ОДЕРЖАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ ПРИ ОЦІНЦІ ЇХ ДОПУСТИМОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	412
<i>Аленін Юрій Павлович, Волошина Владлена Костянтинівна</i> ПРО ДЕЯКІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КПК З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	414
<i>Макаренко Олександр Юрійович, Макаренко Наталія Анатоліївна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ КЛІЄНТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	416
<i>Ракіпова Інна Василівна, Мельник Андрій Валерійович</i> ПРАВО ПОТЕРПІЛОГО НА ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ	419
<i>Волошина Владлена Костянтинівна, Сидорчук Владислав Васильович</i> ДО ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ЗАСАДИ ЗАКОННОСТІ ПРИ УХВАЛЕННІ СУДАМИ ВИРОКІВ	421
<i>Voloshyna Vladlena Kostyantynivna, Shylin Denys Viktorovich</i> THE RIGHT TO DEFENSE IN CRIMINAL PROCEEDINGS OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY	423
<i>Гуртієва Людмила Миколаївна, Лукашкіна Тетяна Василівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАГАЛЬНІ УМОВИ ПРИЙНЯТТЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ	427
<i>Дерев'янкін Сергій Леонідович</i> СКАСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ ВІДНОСНО ПІДОЗРЮВАНОГО У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЙНЯТТЯМ РІШЕННЯ ПРО ПЕРЕДАЧУ ЙОГО ДЛЯ ОБМІНУ ЯК ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНОГО	429
<i>Завтур Віктор Андрійович</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВТРАТИВ ЧИННІСТЬ ЗАКОН, ЯКИМ ВСТАНОВЛЮВАЛАСЯ КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДІЯННЯ» ПРИ ЗДІЙСНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ГЛАВОЮ 36 ¹ КПК УКРАЇНИ	432
<i>Мурзановська Аліна Владиславівна</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОКРЕМІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.	434
<i>Підгородинська Анастасія Вікторівна</i> ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ОСВІДУВАННЯ ТА ВІДІБРАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ЗРАЗКІВ ПРИ ВИЛУЧЕННІ ЗМИВІВ	436
<i>Пожар Вадим Георгійович</i> ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ У ПІДГОТОВЧОМУ СУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ.	439
<i>Стародубов Сергій Вікторович</i> ПОВНОВАЖЕННЯ ДІЗНАВАЧА ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	441
<i>Степаненко Андрій Сергійович</i> СТАНДАРТ ДОКАЗУВАННЯ ТА МЕЖІ ДОКАЗУВАННЯ: ПИТАННЯ СПІВІСНУВАННЯ	443
<i>Лукашук Каріна Русланівна</i> ОСКАРЖЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ В КОРУПЦІЙНОМУ ПРАВОПОРУШЕННІ	445
<i>Гаркот Діана Юріївна</i> ПРОЦЕСУАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ ПОКАЗАНЬ ІЗ ЧУЖИХ СЛІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	447
<i>Гуменюк Аліна Сергіївна</i> УСТАНОВЛЕННЯ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ РАДІООБЛАДНАННЯ (РАДІОЕЛЕКТРОННОГО ЗАСОБУ): НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА	449
<i>Драгунов Віталій Вікторович</i> КРИМІНАЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНІСТЬ НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ.	452
<i>Журавльов Олександр Геннадійович</i> ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ЯКІ МОЖУТЬ РЕАЛІЗУВАТИСЯ ПІД ЧАС СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ.	453

СЕКЦІЯ 10

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Керівник секції: завідувач кафедри кримінального процесу,
доктор юридичних наук, професор О. О. Торбас*

*Секретар секції: доцент кафедри кримінального процесу,
кандидат юридичних наук, доцент В. А. Завтур*

Торбас Олександр Олександрович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри кримінального процесу, доктор юридичних наук, професор*

НАЛЕЖНЕ ДЖЕРЕЛО ОДЕРЖАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ ПРИ ОЦІНЦІ ЇХ ДОПУСТИМОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

На даний момент у кримінальному процесуальному законодавстві відсутнє легальне визначення електронних доказів. Законодавець обмежується лише загальним визначенням, відповідно до якого доказами є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК України порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню (ч. 1 ст. 84 КПК України). Відповідно до ч. 2 ст. 84 КПК України процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи та висновки експертів (також існують додаткові джерела доказів при розслідуванні кримінальних проступків, проте серед них також немає жодної вказівки на електронні докази). Таким чином, законодавець фактично ігнорує електронні докази як окремий вид. В КПК України всі вказівки про електронні докази фактично зводяться до ст. 99 КПК України, де зазначено, що одним з джерел доказів є документ, тобто спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження. До документів, крім інших, можуть відноситись матеріали фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інші носії інформації (у тому числі комп'ютерні дані).

Відповідно до ст. 86 КПК України, доказ визнається допустимим у тому випадку, якщо його було отримано у спосіб, передбачений КПК України. Жодних додаткових уточнень щодо специфіки оцінки допустимості електронних доказів КПК не містить, що означає, що необхідно використовувати відносно стандарті критерії оцінки допустимості доказів – належне джерело, належний суб'єкт, належний спосіб збирання та закріплення.

І вже при визначенні належного джерела доказу можуть виникнути проблеми, адже основним джерелом інформації з відкритих джерел є мережа інтернет. Очевидно, що сам по собі інтернет не є джерелом, адже будь-яка інформація зберігається на серверах, які і є джерелом відповідної інформації. Відповідно, можна дійти висновку, що будь-яка інформація, отримана з мережі Інтернет, може бути визнана недопустимим доказом, адже слідство вилучало її не з конкретного сервера (що, як правило, або складно, або навіть неможливо). «У такому випадку огляд облікового запису, відеозапису, вебсайту, без вилучення інформації з сервера може бути визнаний недопустимим доказом» [1, с. 100]. Проте такий висновок видається дещо передчасним.

Специфіка інформації в мережі Інтернет полягає в тому, що її сутність та зміст не буде змінюватися від зміни сервера, на якому знаходиться сама інформація. Інколи в кримінальному провадженні більше значення має сам сайт, де була розміщена інформація (наприклад, загальнодоступна соціальна мережа або закритий форум), ніж фактичне місцезнаходження сервера, яке ніяким чином не впливає на саме кримінальне правопорушення. Також не можна ототожнювати електронний доказ як засіб доказування та матеріальний носій такого документа, «оскільки характерною рисою електронного документа є відсутність жорсткої прив'язки до конкретного матеріального носія» [2]. Об'єднана палата ВС зазначила, що «для виконання завдань кримінального провадження, з огляду на положення Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», допустимість електронного документа як доказу не можна заперечувати винятково на підставі того, що він має електронну форму (ч. 2 ст. 8). Відповідно до ст. 7 цього Закону у випадку його зберігання на кількох електронних носіях інформації кожний з електронних примірників вважається оригіналом електронного документа. Один і той самий електронний документ може існувати на різних носіях. Усі ідентичні за своїм змістом екземпляри електронного документа можуть розглядатися як оригінали та відрізнятися один від одного тільки часом і датою створення. Питання ідентифікації електронного документа до оригіналу можуть бути вирішені уповноваженою особою, яка його створила (за допомогою спеціальних програм порахувати контрольну суму файлу або каталогу з файлами CRC-сума, hash-сума), або за наявності відповідних підстав шляхом проведення спеціальних досліджень» [2].

Загалом вимога щодо належного джерела насамперед стосується «типових» доказів, а не електронних. Дана вимога повинна, крім іншого, забезпечити достовірність доказу та можливість його подальшої перевірки шляхом аналізу самого джерела. Електронні докази, очевидно, працюють дещо за іншими принципами, тому і вимоги оцінки належності джерела мають бути іншими. Як було зазначено, неправильно здійснювати жорстку прив'язку до матеріального носія інформації, коли ведеться мова про електронні документи. До того ж в мережі Інтернет поняття «джерело» є вкрай відносним, адже особа, яка створює онлайн-контент, який в подальшому може бути використаний як доказ, не знає про те, на якому сервері буде розміщена така інформація, адже її більше цікавить сам сайт, ніж сервер. У зв'язку з цим можна дійти висновку, що при оцінці належного джерела електронних доказів немає підстав робити жорстку прив'язку до належного джерела, як це на противагу відбувається з «типовими» доказами.

Список використаних джерел

1. Ратнова А. В. Кримінальні процесуальні та криміналістичні основи використання електронних документів в доказуванні : дис. ... д-ра філософії : спец. 081 «Право». Львів, 2021. 248 с.
2. Постанова ККС ВС від 29.03.2021 р., справа № 554/5090/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96074938> (дата звернення: 26.03.2024).

Ключові слова: кримінальне провадження, електронні докази, належне джерело, допустимість доказів.

Keywords: criminal proceedings, digital evidence, proper source, admissibility of evidence.